

Дан безбедности на интернету

Дана 7. фебруара обележен је Међународни дан безбедности на интернету.

Протеклих годину дана били су велики изазов како у реалном тако и у дигиталном свету. Настава се одржава online, таблу и реч наставника у учионици замењују камере, микрофони, звучници, презентације, гледање екрана наставника док ради задатке. Пословање у фирмама се обавља из кућних канцеларија, као remote или рад од куће. Плаћање рачуна врши се преко банкарских мобилних и десктоп апликација. Мобилни телефони замењују платне картице. Док се у реалном свету води битка за животе и проналазак лека против вируса Covida-19, у дигиталном свету вребају опасности од нарушавања података о личности и нових облика дигиталног насиља.

Заштита података о личности регулисана је Кривичним законом Републике Србије и Конвенцијом о људским правима.

Коришћењем различитих платформи за online наставу прихватају се услови приватности и заштите података који важе за ту платформу. Правила су да се заштите платформе, али не и наставни материјали наставника и у потпуности лични подаци. Да ли сте проверили шта се дешава са постављеним материјалима на платформама за подршку online настави? Ко је власник презентација и видео записа наставника: online платформа, школа или наставник? Да ли сте користили материјале: презентације, видео записе, фотографије без навођења извора? Да ли ученици деле наставне садржаје без сагласности наставника? Да ли наставници из других школа користе материјале без сагласности наставника аутора? Одговор на ова питања је „Да“. Након првог рада са Google учионицом када су учионице отворане са личним налозима наставника, већина садржаја је постала јавна.

„Путем Интернета могу се регистровати следећа кривична дела: кривична дела против безбедности рачунарских података, угрожавање сигурности, повреда тајности писма и других пошиљки, неовлашћено објављивање и приказивање туђег списка, портрета и снимка, превара, злоупотреба платних картица, крађа, изазивање националне, расне и верске мржње и нетрпељивости, посредовање у проституцији, приказивање, прибављање и поседовање порнографског материјала и искоришћавање малолетног лица за порнографију.

Извршиоци ових кривичних дела могу да потичу из свих друштвених слојева. Не постоји одређени профил извршилаца ових кривичних дела. Они склапају такозвана пријатељства на друштвеним мрежама користећи углавном лажне профиле, креиране тако да привуку пажњу деце и малолетника и на тај начин стичу њихово поверење. Улазе у дечју психу, знају како размишљају, шта воле, шта читају, слушају, какве ситуације имају у кући или међу вршњацима. Често покушавају да жртву изолују од родитеља и другова, окрећући је против њих, наговарају је да имају и чувају тајне, шаљу неприкладан материјал, причају о темама непријатним за тај узраст и траже фотографије, снимке, виђења у стварности и сексуалне услуге.“ (Сремске новине, 2017)

Појавиле су се нове друштвене мреже и унапређене функције постојећих, као Tik-Tok, Instagram или апликација Snapchat. Ако је мања контрола заштите података и објављивања садржаја

популарност је већа. Унапређење функција безбедности коришћења постојећих мрежа Facebook, Instagram ипак није допринела њиховој безбедности.

„На друштвеним мрежама најчешћи су примери креирање лажних профила и крађе идентитета, који су параван за злоупотребе и кривична дела на штету деце и малолетника. Ови профили служе за слање непријатних и нежељених порука и непожељних телефонских позива, захтев да малолетна особа пред камером заузима непримерене позе и додирује своје тело, као и снимање тог чина, а потом уцењивање и застрашивање малолетне особе да ће се тај материјал обелоданити постављањем на друштвене мреже.

Погрешно је схватање да се то дешава „негде далеко“, а родитељи су често у заблуди срећни „што им дете не излази из собе“, не схватајући да за рачунаром вребају велике опасности.“ (Сремске новине, 2017)¹

Детаљније информације, презентације и материјале о заштити личних података и безбедности на интернету можете пронаћи на следећим линковима:

- Заштитите децу на интернету –
Prezentacija <https://www.youtube.com/watch?v=F7LOAAaJJw>
- Веб сајт Паметно и безбедно: <https://pametnoibezbedno.gov.rs/>, презентација са сајта <https://pametnoibezbedno.gov.rs/files/Prezentacija-za-decu.pdf>
- UNICEF Дигитални водич „Деца и интернет“ <https://digitalni-vodic.ucpd.rs/>, ресурси <https://digitalni-vodic.ucpd.rs/resursi/>

Приредила

Гордана Максимовић

проф. групе предмета Рачунарства и информатике

¹ Сремске новине, 7/2017, Млади у канџама интернета: уцене, претње, педофили <https://www.sremkenovine.co.rs/2017/07/mladi-u-kandzama-interneta-ucene-pretnje-pedofili/>